

JÖNKÖPING UNIVERSITY
School of Health and Welfare

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

u.uh.remissvar@regeringskansliet.se

diarienummer U2025/00722

Högskolan i Jönköpings yttrande över betänkande av utredningen om en översyn av socionomexamen – En socionomutbildning i tiden, SOU 2025:27

Generella synpunkter

Högskolan i Jönköping välkomnar att slutbetänkandet från Utredningen om en översyn av socionomexamen – En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27) – syftar till att anpassa socionomprogrammet till dagens samhällsutmaningar, såsom ungdomskriminalitet, psykisk ohälsa och social utsatthet, men vi vill framhålla att flera av betänkandets förslag kräver ytterligare överväganden för att säkerställa en långsiktigt hållbar och högkvalitativ utbildning.

Vi vill betona att socionomutbildningen är en generalistutbildning som syftar till att ge en bred kompetens inom många verksamhetsområden. Det är därför inte rimligt att en grundutbildning ska kunna täcka alla kunskapsområden som kan vara relevanta för en socionom. I stället anser vi att utrymme för akademisk fördjupning och specialisering bör ske genom vidareutbildning efter grundexamen. Socionomers arbete har alltid handlat om att möta samhällsutmaningar och hantera sociala problem. I och med att dessa utmaningar förändras över tid, måste socionomutbildningen även fortsättningsvis vara flexibel och anpassningsbar. Vår farhåga är att den ökade detaljstyrning som flera av förslagen i betänkandet medför kan begränsa lärosätenas möjligheter att anpassa utbildningen efter

lokala behov och resurser. Sådan utveckling kan på sikt hota utbildningens relevans, kvalitet och aktualitet.

Vi ställer oss bakom utredningens ambition att anpassa socionomutbildningen till dagens samhällsutmaningar. För att detta ska ske och stärka utbildningens relevans och kvalitet bör förslagen revideras och ge ett tydligare fokus på evidensbaserad praktik och rättssäkra utredningsmetoder. Möjligheten att införa en specialistsocionomexamen bör övervägas som ett sätt att möjliggöra fördjupning och specialisering efter grundexamen. Slutligen måste den verksamhetsförlagda utbildningen ges tillräckliga resurser och förutsättningar för att säkerställa hög kvalitet.

Synpunkter på avsnitt i utredningen

Förslag till förändringar i Högskoleförordningen (1993:100)

6.1 Aktuella samhällsutmaningar

Högskolan i Jönköping avstyrker förslaget att införa ett nytt examensmål om kunskap om aktuella samhällsutmaningar:

"Visa kunskap om aktuella samhällsutmaningar inom området."

Det är självklart att socionomers grundutbildning kontinuerligt bör utvecklas i takt med samhällsförändringar och aktuell forskning. Att integrera kunskap om samhällsutmaningar är redan en del av utbildningen, och detta bör inte styras genom specifika, tidsbundna politiska satta mål. Det är viktigt att examensmålen är långsiktigt hållbara och inte används som styrinstrument för att hantera aktuella frågor, eftersom detta kan underminera den professionella och akademiska utvecklingen av socionomrollen.

När det gäller att stärka socionomers kompetens inom ungdomskriminalitet avstyrker Högskolan i Jönköping förslaget att införa ett särskilt examensmål:

"Visa kunskap om och förståelse för hur social utsatthet, normbrytande beteende och ungdomskriminalitet kan förebyggas samt hur återfall kan motverkas."

Vi menar att denna kompetens redan är integrerad i utbildningen, då moment som behandlar social utsatthet, normbrytande beteende och kriminalitet redan finns inom ramen för nuvarande kursplaner, i samverkan med forskning och yrkesfältet. Att lägga till ett separat mål är inte nödvändigt och riskerar att fragmentisera utbildningen. Istället bör fokus ligga på

att förstärka och fördjupa undervisningen inom dessa områden, vilket kan göras inom befintliga ramar.

Högskolan i Jönköping avstyrker förslaget om nytt examensmål för hedersrelaterat våld.

Vi anser att det redan är inkluderat i det befintliga målet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, vilket ger möjlighet att behandla olika uttryck för våld, inklusive hedersrelaterat våld. Att skapa ett särskilt mål riskerar att fragmentisera förståelsen av våld som samhällsfenomen och kan försvaga helhetsperspektivet. Det är också viktigt att en allmän, generalistisk utbildning inte begränsas av att försöka täcka in alla specifika problemområden via separata mål, då detta kan leda till en överreglering och begränsningar i professionell reflektion och kritiskt tänkande. Sammanfattningsvis rekommenderar vi att hedersrelaterat våld integreras i befintliga undervisningsmoment om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, snarare än som ett separat examensmål.

6.3 Utbildning i juridik

Högskolan i Jönköping tillstyrker utredningens två förslag att stärka de juridiska inslagen inom socionomutbildningen.

Juridisk kompetens är avgörande för att socionomer ska kunna fatta rättssäkra beslut och värna klienters rättigheter. Vi anser att den juridiska utbildningen bör fokusera på de rättsområden som är mest relevanta för socialt arbete, exempelvis barnrätt, socialrätt, diskrimineringslagstiftningen och mänskliga rättigheter, vilket avviker från utredarens förslag att prioritera straffrätt. Argumenten för detta är att dessa områden speglar socionomers vardag och den rättsliga ram de verkar inom, samt är en del av den etiska grunden för socialt arbete. För att främja likvärdighet mellan lärosätena bör det klargöras om kravet på 30 högskolepoäng i juridik är en gemensam standard eller ett minimikrav. Utökning av juridikämnen i utbildningen bör också balanseras mot andra centrala områden inom utbildningen. Sammanfattningsvis bör juridik fortsatt vara en viktig del av utbildningen, men med fokus på de rättsområden som mest direkt stödjer socialt arbete. En noggrann analys av konsekvenserna för utbildningens bredd och helhet är nödvändig.

6.4 Verksamhetsförlagd utbildning

Högskolan i Jönköping tillstyrker utredningens tre förslag kring verksamhetsförlagd utbildning (VFU).

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är ett viktigt inslag för att knyta teori till praktik och utveckla professionell kompetens. Samtidigt vill vi peka på att formuleringen att studenten ska ha fullgjort minst 30 högskolepoäng VFU kan skapa otydlighet och variation mellan lärosäten. Det är viktigt att tydliggöra vad omfattningen och innehållet innebär, för att säkerställa likvärdighet och hög kvalitet. Det är också viktigt att ta fram en nationell struktur för samordning av utbildningsplatser för VFU för att säkra tillgång av platser med relevant kvalité. Dessutom krävs tydliga riktlinjer för handledning, kvalitetssäkring och samverkan med praktikfältet. Det är avgörande att verksamheter som tar emot studenter har tillräckliga resurser för handledning; annars riskerar praktikens kvalitet att bli ojämn.

Vi välkomnar och tillstyrker förslaget att VFU ska kunna avräknas mot det utbildningsområde som är organiserat för detta, och vi menar att detta kan bidra till en mer flexibel och integrerad utbildning.

6.4.2 Utredningens övervägande

Högskolan i Jönköping tillstyrker utredningens förslag gällande att i ökad utsträckning tillämpa alternativt urval baserat på arbetslivserfarenhet.

Alternativt urval baserat på arbetslivserfarenhet förekommer redan i dag på vissa lärosäten, och vi delar utredningens bedömning att med fler arbetslivserfarna studenter förändras förutsättningarna för verksamhetsanknytning och färdighetsträning inom socionomprogrammet. Vi tillstyrker därför förslaget att arbetslivserfarenhet i ökad utsträckning ska vara en saklig omständighet. Vi ser dock ett behov av att diskutera om det kan vara generella eller specifika arbetslivserfarenheter och vilken typ av arbetslivserfarenheter som gynnar verksamhetsanknytning och färdighetsträning.

7.1 Förslag till regeringen

Högskolan i Jönköping tillstyrker utredningens förslag till regeringen om *Utredning om förlängd socionomutbildning med examen på avancerad nivå*.

Högskolan i Jönköping stöder utredningens förslag om att inrätta en utredning om möjligheten till en avancerad nivå i socionomutbildningen. Vi delar utredningens bedömning att socionomers behov av fördjupad specialistkompetens är tydligt.

Vi ser positivt på att detta skyndsamt undersöks vidare, för att snabbt kunna tillgodose behovet av specialisering. Dock delar vi inte utredningens uppfattning att en förlängd socionomutbildning bör vara den primära lösningen. I stället föreslår vi att en yrkesinriktad specialistexamen på minst 60 högskolepoäng, med olika inriktningar som ungdomskriminalitet och brottsprevention, införs som ett alternativ till en förlängning av grundutbildningen. En sådan examen kan tas efter viss arbetslivserfarenhet och ger en bredare kompetensprofil. Vi rekommenderar att en utredning genomförs för att tydliggöra vilka arbetsuppgifter som bör utföras av socionomer med specialistutbildning, samt hur möjligheter till vidareutbildning kan förbättras, exempelvis genom karriärtjänster och utbildningsanställningar.

Slutord

Socionomutbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (högskolelagen 1992:1434) och inte styras av tillfälliga politiska prioriteringar. Principen om akademisk frihet och tillitsbaserad styrning måste tillvaratas. Med det förestående införandet av en ny socialtjänstlag 2025, som kräver att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, samt ett ökat fokus på förebyggande och uppsökande arbete, är det tydligt att en långsiktig och väl genomtänkt utbildningsreform är nödvändig. Detta är avgörande för att säkerställa att medarbetare inom socialtjänsten har förutsättningar att leva upp till de nya kraven. Smärre justeringar i examensmål räcker inte; en bred och långsiktig reform är nödvändig för att möta framtidens utmaningar.

Yttrandet är skrivet av avdelningen för socialt arbete, genom: Thorbjörn Ahlgren, avdelningschef, Nina Åkerlund, biträdande avdelningschef och Tina Olsson, professor, ämnesansvarig.

Måns Svensson

Rektor

Högskolan i Jönköping